

[← Terug naar thema](#)[Home \(0\)](#) > [Kennisbank \(0/kennisbank\)](#) > Effectieve inzet van ondersteuners in het onderwijs

Effectieve inzet van ondersteuners in het onderwijs

Gepubliceerd: 27 maart 2022

De taken van ondersteuners kunnen per school verschillen, van meehelpen in de klas tot het geven van directe instructie aan leerlingen. Maar wat is eigenlijk het effect van de inzet van ondersteuners?

Met het vrijkomen van de gelden vanuit het Nationaal Programma Onderwijs kiezen veel scholen voor de inzet van extra ondersteuners om de vertragingen door corona te herstellen. Ook de eerdere werkdrukmiddelen zijn voornamelijk besteed aan de inzet van extra ondersteuning. Maar wat is eigenlijk het effect van deze inzet en op welke manier dienen ondersteuners te worden ingezet?

Ondersteuners in het onderwijs

De taken van ondersteuners kunnen per school verschillen, van meehelpen in de klas tot het geven van directe instructie aan leerlingen. Ook verschillen de taken per functie. Er zijn verschillende soorten ondersteunende functies: onderwijsassistent, klassenassistent, lerarenondersteuner en instructeur.

Onderwijsassistent

Onderwijsassistenten ondersteunen leraren in het primair, voortgezet of beroepsonderwijs (Draaisma et al., 2021). ▼ Er zijn onderwijsassistenten op twee niveaus. Onderwijsassistenten op mbo-niveau 3 hebben de specialisatie tot onderwijsassistent binnen de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk afgerond. Zij voeren voornamelijk verzorgende en pedagogische taken uit, zoals bijvoorbeeld het helpen van leerlingen bij de dagelijkse levensverrichtingen, en worden ingezet voor eenvoudige routinematige onderwijsinhoudelijke taken, zoals bijvoorbeeld het verwerken van toetsen.

Onderwijsondersteuners op niveau 4 hebben een diploma behaald van de mbo-opleiding tot onderwijsassistent. Zij ondersteunen de leraar op onderwijshoudelijk gebied, zoals de begeleiding van leerlingen in het verwerven van ICT-vaardigheden. Een onderwijsassistent op niveau 4 begeleidt ook (groepjes) leerlingen en kan de leraar ondersteunen met het samenstellen van het lesmateriaal.

Klassenassistent

De mbo-opleidingen tot onderwijsassistent zijn ook geschikt voor mensen die klassenassistent willen worden. Klassenassistenten zijn werkzaam in het speciaal basisonderwijs en in de onderbouw van het basisonderwijs. Klassenassistenten op niveau 3 vervullen voornamelijk verzorgende taken, zoals helpen bij het handen wassen. Klassenassistenten op niveau 4 vervullen daarnaast ook eenvoudige routinematige taken zoals de begeleiding van leerlingen. De functie ▼ van klassenassistent niveau 4 is inwisselbaar met de functie van onderwijsassistent niveau 4.

Lerarenondersteuner

De functie van lerarenondersteuner zit tussen een onderwijsassistent en een leraar in (Draaisma et al., 2021). ▼ De verantwoordelijkheden van een lerarenondersteuner zijn vaak groter dan die van klassen- en onderwijsassistenten. De ondersteuner mag zelfstandig taken uitvoeren, zoals lesgeven en toetsen nakijken. Lerarenondersteuner word je door het volgen van een associate degree opleiding. Daarvan bestaan twee varianten: de associate degree opleiding Pedagogisch Educatief Professional (Ad PEP) en de associate degree opleiding tot Pedagogisch Professional Kind en Educatie (Ad PPKE). Beide opleidingen zijn aan de pabo te volgen en zitten qua niveau tussen een mbo en hbo-bachelor in. Daarna kun je eventueel gemakkelijk doorstromen naar de pabo-opleiding.

Instructeur

Ten slotte worden ook instructeurs ingezet om leraren te ondersteunen. Instructeurs begeleiden studenten bij het praktijkgedeelte van het onderwijs in het vmbo en het praktijkonderwijs. Ook in het mbo wordt veel gebruik gemaakt van instructeurs. Instructeurs zijn expert binnen een bepaald vakgebied in de praktijk. Voordat een instructeur wordt aangekomen, moet de instructeur kunnen aantonen dat hij of zij vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch bekwaam is. Daarnaast kan een Ad opleiding tot onderwijsondersteuner gevolgd worden.

Voor klassenassistenten, onderwijsassistenten en instructeurs worden officieel (nog) geen bevoegdheidseisen gesteld. Dit betekent dat je ook zonder diploma in deze functies aan het werk kunt. Wel is een Verklaring Omtrent het Gedrag vereist.

Arbeidsmarkttrends en -ontwikkelingen

In de diverse onderwijssectoren wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van ondersteuners. Met het vrijkomen van de gelden vanuit het Nationaal Programma Onderwijs kiezen veel scholen voor de inzet van extra ondersteuners om de vertragingen door corona te herstellen (Nationaal Programma Onderwijs, 2021). ▼ Ook de eerdere werkdrukmiddelen zijn voornamelijk besteed aan de inzet van ondersteuners (DUO Onderwijsonderzoek, 2019). ▼ Daarnaast wordt er door scholen steeds meer geëxperimenteerd met verschillende manieren van het organiseren van onderwijs. Dit gaat vaak gepaard met de inzet van extra ondersteunend personeel (Draaisma et al., 2021). ▼

Forse toename onderwijsondersteunend personeel

Uit data van DUO (2021a) ▼ blijkt dat het aandeel onderwijsondersteunend personeel de afgelopen jaren fors is toegenomen. Dat geldt vooral in het primair onderwijs, waar het onderwijsondersteunend personeel de afgelopen vijf jaar met ruim 50 procent is toegenomen. In het voortgezet onderwijs is over dezelfde periode sprake van een (lichte) toename van ruim 3 procent.

Naast de groeiende werkgelegenheid zien we dat ook het aantal studenten en gediplomeerden van de opleidingen tot onderwijsassistent (niveau 4) en lerarenondersteuner toeneemt (DUO, 2021b; ▼ Vereniging Hogescholen, 2021). ▼ Uit een enquête van Van den Berg & Van den Berg (2018) ▼ blijkt dat bestuurders over het algemeen tevreden zijn over de inzet van ondersteuners en dat zij hen in de toekomst graag blijven inzetten.

Inzet ondersteuners

Ondersteuners ingezet om leraren te ontlasten

De belangrijkste reden voor de inzet van ondersteuners in het primair onderwijs is het ontlasten van leraren. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek (2019). ▼ Met de extra ondersteuning hopen scholen een impuls te geven aan de kwaliteit van het onderwijs of flexibilisering van de schoolorganisatie.

Werkzaamheden richten zich op ondersteunen en begeleiden van (zorg-)leerlingen

Ondersteuners in het primair onderwijs richten zich in de eerste plaats op het ondersteunen en (extra) begeleiden van (zorg-)leerlingen (93%) (Van den Berg & Van den Berg, 2018; ▼ Kurver & Driessen, 2018). ▼ Ook houden zij zich bezig met extra begeleiding voor kinderen met een achterstand (85%) en surveillance- of pleinwachttaken (75%).

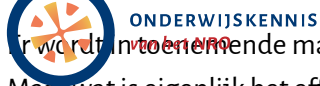
Verder hebben ondersteuners een taak in het signaleren van problemen met leerlingen en deze bespreken met de leraar én het verzorgen van instructie en begeleiding. Daarnaast worden ondersteuners vaak ingezet voor administratieve, ondersteunende en organisatorische taken (Van den Berg & Van der Aa, 2018). ▼ Scholen kunnen zelf bepalen hoe zij ondersteuners inzetten.

Ondersteuners in het primair onderwijs worden met name ingezet voor de begeleiding van kleine groepjes leerlingen buiten de klas, terwijl ondersteuners in het speciaal onderwijs voornamelijk begeleiding bieden aan kleine groepjes leerlingen in de klas (Kurver & Driessen, 2018). ▼ Ook bieden ondersteuners in het primair onderwijs vaker begeleiding aan individuele leerlingen dan ondersteuners in het speciaal onderwijs.

Ondersteuners voeren geregeld taken van leraren uit

Naast bovenstaande taken voeren ondersteuners relatief vaak taken uit die zijn voorbehouden aan de leraar (Van den Berg & Van den Berg, 2021; ▼ Kurver & Driessen, 2018). ▼ Ruim een kwart van de ondersteuners geeft aan geregeld zelfstandig les te geven, terwijl dit formeel niet is toegestaan. Ook neemt bijna de helft van de ondersteuners de klas waar bij afwezigheid van de leraar. Hiermee wordt voorkomen dat leerlingen naar huis gestuurd moeten worden. Zelfs komt het voor dat ondersteuners structureel zelfstandig voor de klas staan, onder andere door de tekorten aan leraren in de sector. Ook de coronapandemie zorgt ervoor dat ondersteuners vaker zelfstandig invielen in de groep (Van den Berg & Van den Berg, 2021). ▼

Effecten

ONDERWIJSKENNIS

toekomst

Er wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van ondersteuners in het onderwijs, ook ter vervanging van leraren. Maar wat is eigenlijk het effect van de inzet van ondersteuners? En op welke manier is de inzet effectief?

MENU

Onderzoek naar de effecten van de inzet van ondersteuners in Nederland ontbreekt (Draaisma et al., 2021). ▼ Wel zijn er diverse internationale onderzoeken waarin de effecten van de inzet van ondersteuners zijn onderzocht. Eerst gaan we in op een uitgebreide review studie, waarna we vervolgens enkele meer recente internationale onderzoeken beschrijven. We schetsen allereerst de directe effecten op leerlingen. Vervolgens zetten we kort de effecten op leraren en de school uiteen.

Effecten op leerlingen

In 2009 is een uitgebreide systematische review uitgevoerd door Alborz en collega's (2009). ▼ Hierin zijn in totaal 39 studies meegenomen uit Groot-Brittannië, Verenigde Staten, Canada en Zweden, in zowel het primair als het voortgezet onderwijs. Negentien studies waren gefocust op de impact van '*teaching assistants*' op de leerprestaties van de leerlingen. Uit het merendeel van de studies blijkt dat ondersteuners effectief zijn wanneer deze zijn getraind en ondersteund worden in het geven van specifieke interventies op het gebied van taal aan (kleine groepen) leerlingen. Het lijkt er wel op dat deze interventie gedurende een langere tijd dient te worden ingezet voordat hij effectief is. Ook is het van belang dat de interventie goed aansluit op de behoeften van de individuele leerling. In de review werd ook de invloed van ondersteuners op de wiskundeprestaties onderzocht. Er werden echter geen studies gevonden waaruit bleek dat de inzet van ondersteuners de wiskundeprestaties van leerlingen vergroot (Alborz et al., 2009). ▼

In bovenstaande review studie van Alborz en collega's (2009) ▼ zijn ook enkele studies meegenomen waaruit een minder duidelijk positief effect blijkt van de inzet van ondersteuners, of waar geen effect blijkt te zijn. Echter, de auteurs plaatsen diverse kanttekeningen bij de methode van onderzoek en de sterkte van de gevonden effecten. Ook spreken resultaten elkaar tegen. Op basis hiervan kunnen we niet concluderen dat de inzet van onderwijsassistenten leidt tot ongewenste opbrengsten.

Op basis van onderzoek van Farrell et al. (2010) ▼ blijkt dat de leerresultaten van leerlingen met leerproblemen in het primair onderwijs sterk vooruitgaan na een periode van gerichte interventies door ondersteuners. Dit geldt voor interventies die specifiek gericht zijn ingezet op vastgestelde leerproblemen bij kinderen, voornamelijk op het gebied van taal.

Onderzoek van Andersen et al. (2016) ▼ in Denemarken toont aan dat de inzet van ondersteuners (voor minimaal 14,5 lessen per week gedurende acht maanden) de leesvaardigheid van leerlingen in groep 8 vergroot, met ruim een kwart onderwijsniveau. Ook uit metingen 8 en 30 maanden na de interventie blijken de leerresultaten nog steeds verbeterd te zijn. Dit Deense onderzoek laat zien dat de inzet van ondersteuners voornamelijk effect heeft wanneer ze deel uitmaken van een team waarin gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor een klaslokaal wordt gedeeld. De inzet van de ondersteuner dient daarmee complementair te zijn aan de inzet van de leraar. Ook blijkt de inzet van ondersteuners met name effectief als zij worden ingezet op klassen met veel gedragsproblematiek. De Deense ondersteuners in dit onderzoek zijn qua functie vergelijkbaar met de Nederlandse onderwijsassistenten (Bolhaar et al., 2018). ▼

Uit evaluatieonderzoek in Servië blijkt dat het inzetten van een begeleider voor Roma-leerlingen in het primair

onderwijs effectief is voor het verminderen van leerachterstanden (Battaglia & Lebedinski, 2015). ▼ Leerlingen gaan vooral vooruit in taal en wiskunde, namelijk ruim een onderwijsniveau. Daarbij kan de vooruitgang in taal helpen bij het beter begrijpen van wiskunde. In dit onderzoek kreeg elke school één Roma-begeleider toegewezen, die leerlingen hielp met huiswerk, extra lessen organiseerde en elke week op bezoek ging bij de ouders. Deze interventie blijkt vooral effectief naarmate de ondersteuner minder kinderen onder zijn hoede heeft.

Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt dat de inzet van onderwijsassistenten kan bijdragen aan het vergroten van de leerresultaten van leerlingen, gericht op specifieke leerproblemen op het gebied van taal. Maar betekent dat dat je net zo goed een onderwijsassistent kan inzetten in het terugdringen van achterstanden als een leraar? Op deze vraag is niet zo gemakkelijk antwoord te geven. In de review van Alborz et al. (2009) ▼ worden drie studies onderscheiden waaruit blijkt dat er geen verschil bestaat tussen de leerresultaten van leerlingen die ondersteuning hebben gekregen van een ‘teaching assistant’ in vergelijking met leerlingen die ondersteuning hebben gekregen van gekwalificeerde leraren. Dit suggereert dat ondersteuners net zo effectief zijn in het bieden van gerichte interventies als leraren. Echter, een groot gedeelte van de ‘teaching assistants’ in deze onderzoeken was hoger gekwalificeerd en meer ervaren dan normaal het geval is. Zo was een deel van de ondersteuners zelf gekwalificeerd als leraar of waren zij geschoold op universitair niveau. In een andere studie, waarin de ondersteuners geen graad hadden, komt echter wel naar voren dat ondersteuners en leraren even effectief zijn in het verhogen van de leerresultaten.

Indirecte bijdrage aan hogere leeropbrengsten leerlingen

De inzet van ondersteuners heeft tevens een aantal opbrengsten die indirect kunnen bijdragen aan de leerresultaten van leerlingen (Van den Berg & Van der Aa, 2018; ▼ Blatchford et al., 2009; ▼ Alborz et al., 2009). ▼ Zo is er allereerst meer aandacht voor individuele begeleiding van kinderen, juist ook voor kinderen met een leerachterstand. Tevens kan er meer interactie ontstaan tussen de leerling en de leerkracht, en tussen ondersteuners en leraren. Hierdoor is er vaak meer zicht op de (sociaal-emotionele) ontwikkeling van leerlingen.

Effecten op leraren

Inzet onderwijsassistenten vermindert werkdruk leraren en vergroot werkplezier

Het inzetten van ondersteuners vermindert de werkdruk van leraren. Doordat zij ontlast worden, houden zij meer tijd over voor hun primaire taken: aandacht voor de leerlingen en het lesgeven op zich. Leraren ervaren hierdoor meer werkplezier en hun stressniveau daalt. Dit blijkt uit een peiling van DUO Onderwijsonderzoek & Advies (2019) ▼ onder leraren in Nederland in het primair onderwijs, waarin 74% van de respondenten aangeeft dat de inzet van een onderwijsassistent of leerkrachtondersteuner leidt tot een lagere werkdruk voor leerkrachten. Ook uit een studie in het Verenigd Koninkrijk naar de impact van *teaching assistants* blijkt dat werkdruk en de werkstress onder leraren daalt door de inzet van ondersteuners en het werkplezier toeneemt (Blatchford et al., 2009). ▼

Een minderheid van de leraren ervaart de inzet van ondersteuners als negatief. Zij geven aan dat dit leidt tot een hogere werklast en meer werkstress. Dit komt doordat leraren meer moeten plannen en voorbereiden (Alborz et al., 2009; ▼ Blatchford et al., 2009). ▼

Inzet onderwijsassistenten stimuleert professionele ontwikkeling leraren

De inzet van ondersteuners creëert ruimte voor leraren om te reflecteren op hun eigen lespraktijk en om de

ontwikkeling van leerlingen in kaart te brengen, zo laat een studie in het Verenigd Koninkrijk zien

Carleton et al. (2010). Ook leidt de intensieve samenwerking tussen leraren en ondersteuners tot meer collegiale uitwisseling en intervisie. Dit alles draagt bij aan de professionele ontwikkeling van leraren. Zo blijkt uit de kwalitatieve evaluatie van de InnovatieImpuls Onderwijs (Snoek, 2014).

MENU

Effecten op de school

Verschiedende studies laten zien dat de inzet van ondersteuners een meer inclusieve cultuur op de school creëert (Alborz et al., 2009). Dit komt doordat ondersteuners kleine groepen leerlingen in de klas begeleiden, waardoor leerlingen met leermoeilijkheden minder snel gestigmatiseerd worden als 'speciaal'. Ook kan de inzet van ondersteuners het contact met ouders verbeteren en daarmee de participatie van ouders vergroten.

Aandachtspunten inzet

Uit de literatuur blijkt dat er een aantal randvoorwaarden en aandachtspunten te onderscheiden zijn voor een effectieve inzet van ondersteuners.

Intensieve ondersteuning gericht op specifieke interventies met gedeelde verantwoordelijkheid

Uit eerdergenoemde literatuur kunnen we concluderen dat leerlingen baat hebben bij de inzet van ondersteuners. De leerprestaties, voornamelijk op het gebied van taal, nemen toe wanneer de ondersteuning juist wordt ingezet. Bovenstaande literatuur noemt een aantal voorwaarden voor een effectieve inzet van ondersteuners:

De ondersteuning dient intensief te zijn (aan kleine groepen leerlingen) en dient geruime tijd te worden ingezet.

De verantwoordelijkheid voor de klas dient te worden gedeeld door het team, waaronder de ondersteuner.

De ondersteuning dient gericht te zijn op specifieke interventies, bijvoorbeeld bij specifieke leerproblemen of gedragsproblemen, en aan te sluiten bij de behoeften van de individuele leerling.

Rolduidelijkheid vermindert werkdruk en verhoogt werkplezier

Duidelijkheid over het takenpakket en de doelen van de ondersteuner draagt in belangrijke mate bij aan de effectiviteit van ondersteuners. Wanneer de rollen helder zijn, helder is hoeveel tijd er beschikbaar is en wanneer er voldoende afstemming is tussen leraar en ondersteuner, leidt dit tot een verminderde ervaren werkdruk en meer werkplezier onder leraren (Farrell et al., 2010). Rolstress, of onduidelijkheid over de rollen, wordt juist in verband gebracht met allerlei negatieve effecten, zoals burn-outklachten (Kurver & Driessen, 2018; Bach et al., 2006).

Aansturing ondersteuners vraagt nieuwe vaardigheden van leraren

De inzet van ondersteuners vraagt om specifieke vaardigheden en competenties van leraren (Van den Berg & Van der Aa, 2018). Zij moeten ondersteuners kunnen aansturen en begeleiden. Ook de samenwerking tussen leraren en ondersteuners is van belang, bijvoorbeeld het geven van feedback en het samen voorbereiden van de lessen. Dit vereist nieuwe didactische en intercollegiale vaardigheden. Het is dan ook belangrijk dat leraren en aankomende leraren geleerd wordt hoe zij ondersteuners effectief kunnen inzetten en een succesvolle samenwerking kunnen aangaan (Farrell et al., 2010). Tevens is het van belang dat leraren voldoende tijd krijgen en

besteden aan de begeleiding, afstemming en coördinatie van de taken van ondersteuners

Van der Berg & Van der Aa, 2018). ▼

MENU

Aansluiting opleiding op de praktijk

Een succesvolle inzet van ondersteuners vraagt ook wat van de opleidingen. Scholen geven aan dat ondersteuners niet altijd voldoende bekwaam zijn in het begeleiden en motiveren van leerlingen bij het leren, en niet altijd voldoende kennis hebben van de vakinhoud, wanneer zij van de opleiding af komen (Van den Berg & Van der Aa, 2018; ▼ Witteman- van Leenen, 2017). ▼ Er wordt namelijk een stevig beroep gedaan op de (pedagogisch) kwaliteiten van ondersteuners. Vanwege deze reden is het belangrijk dat ondersteuners specifieke training en begeleiding krijgen, die gericht is op de werkzaamheden die zij ten uitvoer brengen. Waarbij de doelen waar een ondersteuner voor ingezet wordt, aansluiten op het opleidingsniveau en de capaciteiten van de ondersteuner (Blatchford et al. 2009). ▼ Nauwe samenwerking tussen de mbo-opleiding en scholen kan hier mogelijk een bijdrage in leveren (Van den Berg et al., 2017). ▼

Schoolleiding belangrijk in faciliteren en inzet ondersteuners

De effectiviteit van ondersteuners hangt voor een groot deel af van de beslissingen die schoolleiders en leraren nemen over hun inzet (Sharples et al., 2015; ▼ Webster et al., 2015). ▼ Zij bepalen namelijk voor welke taken ondersteuners worden ingezet. Hierbij is een heldere lange-termijn visie van de schoolleiding van belang op de inzet van onderwijsassistenten (Bach et al., 2006). ▼ Ook Kurver en Driessen (2018) ▼ pleiten voor een structurele inzet van ondersteuners in plaats van korte-termijn en pragmatische inzet. Daarnaast vraagt de inzet van ondersteuners om structurele evaluatie in de school op de rollen van leraren en ondersteuners en hun inzet (Sharples et al., 2015). ▼ Net als voldoende tijd voor ondersteuners om met elkaar te overleggen over hun rollen en taken (De Putter & Den Brok, 2015). ▼

Referenties

Verwijzen naar dit artikel

Mogen we je iets vragen?

Ga je deze informatie gebruiken in het onderwijs? *

Toelichting

Wat vind je van de leesbaarheid van deze pagina? *

MENU

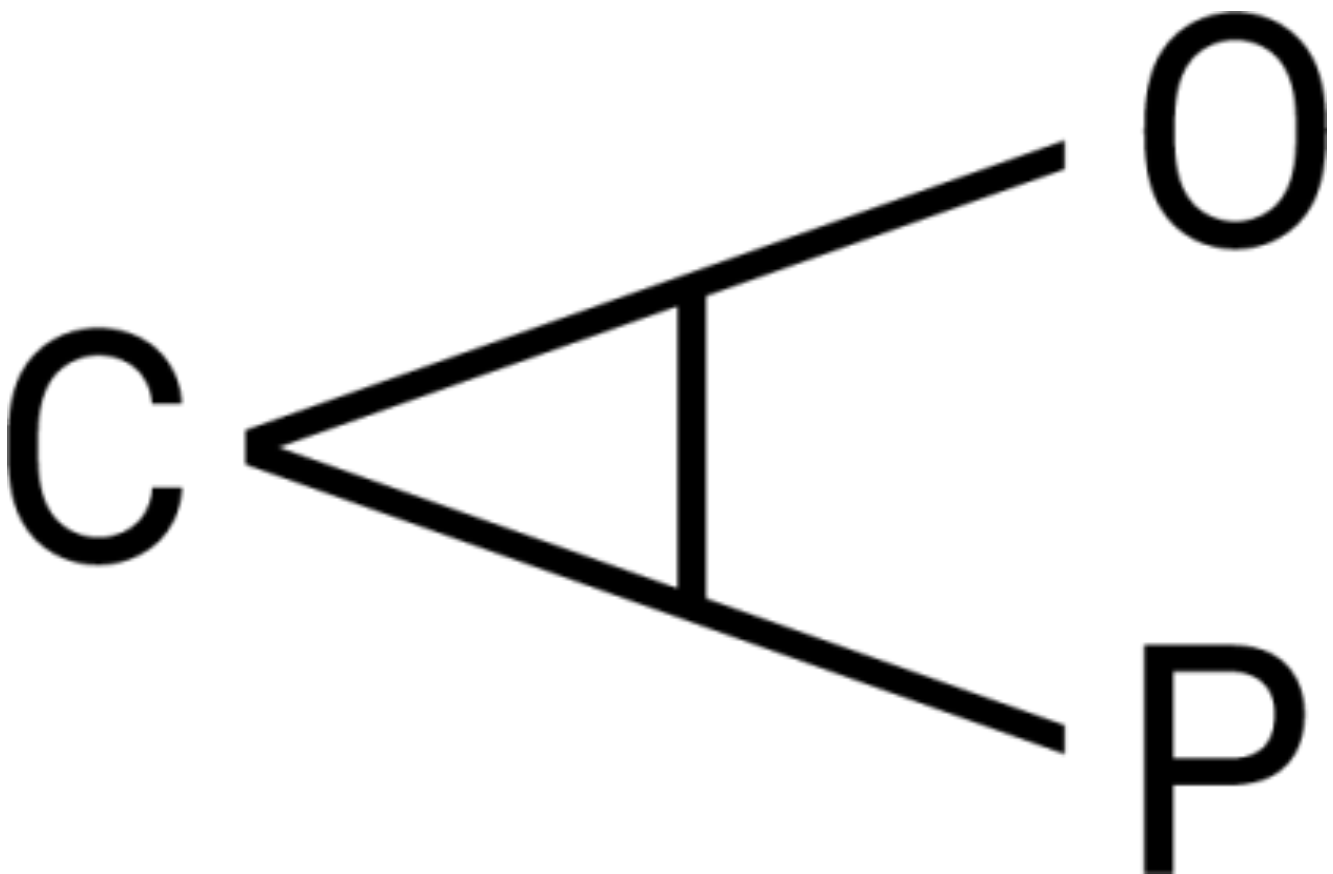
Toelichting

Wil je nog iets anders kwijt? [Laat het ons weten via het feedback-formulier \(https://www.onderwijskennis.nl/feedback\)](https://www.onderwijskennis.nl/feedback).

Privacyverklaring

Wij gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens. Lees hierover meer in onze [privacyverklaring \(/privacyverklaring\)](/privacyverklaring).

Bijdrage van

[\(https://www.caop.nl/\)](https://www.caop.nl/)

Ruud van der Aa
Onderzoeker

CAOP

ONDERWIJSKENNIS
van het NRO

Sifra van Zijtveld

Onderzoeker

CAOP

MENU

Kenmerken

Thema

[Onderwijsassistenten/instructeurs \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A302\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A302)[Intensiever begeleiden \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A299\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A299)[Lesgeven en evalueren \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A280\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_theme%3A280)

Sectoren

[po \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_sector%3A4\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_sector%3A4)[vo \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_sector%3A6\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_sector%3A6)

Extra interessant voor

[Onderwijspraktijk \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_meant_for%3A124\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_meant_for%3A124)[School-/instellingsbeleid \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_meant_for%3A125\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_meant_for%3A125)

Type

[Thematisch overzichtsartikel \(/kennisbank?f%5Bo%5D=article_type%3A119\)](/kennisbank?f%5Bo%5D=article_type%3A119)

Gerelateerd

ONDERWIJSKENNIS
van het NRO

MENU

Wat is de invloed van het dagelijks werken met meerdere leraren per groep op de ontwikkeling van jonge leerlingen?

Kennisrotonde.nl

Wanneer meerdere professionals zich dagelijks met dezelfde groep leerlingen bezighouden, zoals gebeurt in het unitonderwijs, zijn het werken vanuit een gedeelde visie en een gedeeld pedagogisch beleid...

po

LEES VERDER BIJ DE KENNISROTONDE

Handreiking bij lees-/spellingproblemen en dyslexie

Dyslexie Centraal

Informatie over invulling en beoordeling bij signalering van achterstanden bij lezen en spellen. Over vroege signalering en de wijze waarop intensieve begeleiding kan worden vormgegeven.

po vo (v)so

LEES VERDER BIJ DYSEXIE CENTRAAL

ONDERWIJSKENNIS
van het NRO

[\(\)](#)

MENU

De positie van onderwijsassistenten en lerarenondersteuners in het po

Arbeidsmarktplatform PO

Een verkenning over de inzet, invoering, werkbeleving en professionaliserings- en ontwikkelmogelijkheden van onderwijsassistenten en lerarenondersteuners.

po

DOWNLOAD BIJ ARBEIDSMARKTPLATFORM PO

>

Onderwijsprofessionals hebben bijgedragen aan dit artikel door vanuit de praktijk mee te denken bij de afbakening van het thema en door feedback te geven op de tekst. [Lees meer over de kwaliteitscriteria \(/kwaliteit\)](#).

[↑ Terug naar boven](#)

Menu

Thema's

Leidraden ([/leidraden](#))

Kennisbank ([/kennisbank](#))

Toolkits ([/tools](#))

Bijeenkomsten ([/bijeenkomsten](#))

Direct naar

Over Onderwijskennis.nl ([/over](#))

NRO (<https://www.nro.nl>)

Kennisrotonde (<https://www.kennisrotonde.nl>)

MENU

Blijf up-to-date

✉ Inschrijven nieuwsbrief

in Onderwijskennis.nl op LinkedIn (<https://www.linkedin.com/company/72750201>)

f Onderwijskennis.nl op Facebook (<https://facebook.com/Onderwijskennisnl-102947765323202>)

© 2024 Onderwijskennis

[Colofon \(/colofon\)](#) [Disclaimer \(/disclaimer\)](#) [Privacyverklaring \(https://www.nro.nl/privacyverklaring\)](#) [Cookie instellingen](#)

[Toegankelijkheid \(/digi-toegankelijkheid\)](#) [Feedback \(/feedback\)](#)